

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN THỊ ANH HUYỀN

**SỬ DỤNG PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC BẰNG TÌNH HUỐNG
TRONG DẠY HỌC MÔN GIÁO DỤC CÔNG DÂN LỚP 10
(QUA KHẢO SÁT TẠI MỘT SỐ TRƯỜNG TRUNG HỌC
PHỔ THÔNG TỈNH THÁI NGUYÊN)**

**Chuyên ngành: LL&PPDH bộ môn lí luận chính trị
Mã số: 60 14 01 11**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: TS. Vũ Thị Tùng Hoa

THÁI NGUYÊN - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi dưới sự hướng dẫn của **TS.Vũ Thị Tùng Hoa**. Các nhận định nêu ra trong luận văn là kết quả nghiên cứu nghiêm túc, độc lập của bản thân tác giả luận văn trên cơ sở tìm hiểu, nghiên cứu các tài liệu khoa học đã được công bố. Luận văn đảm bảo tính khách quan, trung thực và khoa học.

Học viên

Nguyễn Thị Anh Huyền

LỜI CẢM ƠN

Với tình cảm chân thành, tác giả xin được bày tỏ lòng biết ơn, cảm ơn sâu sắc tới cô giáo **TS. Vũ Thị Tùng Hoa** đã tận tình hướng dẫn, giúp đỡ để luận văn được hoàn thành.

Đồng thời, tác giả xin được bày tỏ lòng biết ơn Ban chủ nhiệm Khoa Giáo dục chính trị, các thầy cô giáo Khoa Giáo dục chính trị - Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên đã tận tình giảng dạy và tạo mọi điều kiện thuận lợi cho tác giả trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và thực hiện luận văn.

Tác giả xin được gửi lời cảm ơn tới BGH, các giảng viên và học viên trường Đại học sư phạm Thái Nguyên đã nhiệt tình giúp đỡ tạo mọi điều kiện thuận lợi để luận văn được hoàn thành.

Cuối cùng, tác giả xin được gửi lời cảm ơn tới bạn bè, gia đình và đồng nghiệp đã luôn động viên, giúp đỡ tác giả hoàn thành khóa học.

Thái Nguyên, tháng 9 năm 2016

Tác giả

Nguyễn Thị Anh Huyền

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC DANH TỪ VIẾT TẮT.....	iv
DANH MỤC CÁC BẢNG	v
A. PHẦN MỞ ĐẦU.....	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Mục đích, nhiệm vụ của luận văn.....	3
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu của luận văn	3
4. Cơ sở phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu của luận văn.....	4
5. Đóng góp của luận văn	4
6. Kết cấu của luận văn.....	4
B. PHẦN NỘI DUNG	5
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA VIỆC SỬ DỤNG PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC BẰNG TÌNH HUỐNG TRONG DẠY HỌC MÔN GIÁO DỤC CÔNG DÂN.....	5
1.1. Lịch sử nghiên cứu vấn đề	5
1.1.1. Công trình nghiên cứu nước ngoài	5
1.1.2. Các công trình nghiên cứu trong nước	6
1.2. Cơ sở lý luận của việc sử dụng phương pháp dạy học bằng tình huống trong dạy học môn Giáo dục công dân.	9
1.2.1. Quan niệm về phương pháp dạy học bằng tình huống	9
1.2.2. Ưu điểm và hạn chế của phương pháp dạy học bằng tình huống.....	15
1.2.3. Các loại tình huống và các bước tiến hành dạy học bằng tình huống	18
1.2.4. Sự cần thiết sử dụng phương pháp dạy học bằng tình huống trong dạy học phần công dân với đạo đức môn Giáo dục công dân.....	21
1.3. Cơ sở thực tiễn của việc sử dụng phương pháp dạy học bằng tình huống trong dạy học môn Giáo dục Công dân. (Qua khảo sát tại một số trường THPT tỉnh Thái nguyên)	23

1.3.1. Khái quát về một số trường Trung học phổ thông tỉnh Thái Nguyên	23
1.3.2. Thực trạng của việc vận dụng phương pháp dạy học bằng tình huống trong dạy học môn Giáo dục công dân ở một số trường THPT tỉnh Thái Nguyên	29
KẾT LUẬN CHƯƠNG 1	43
Chương 2: THỰC NGHIỆM SỬ DỤNG PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC BẰNG TÌNH HUỐNG TRONG DẠY HỌC PHẦN CÔNG DÂN VỚI ĐẠO ĐỨC MÔN GIÁO DỤC CÔNG DÂN TẠI TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG ĐỒNG HỖ TỈNH THÁI NGUYÊN.....	44
2.1. Kế hoạch thực nghiệm	44
2.1.1. Mục đích thực nghiệm	44
2.1.2. Giả thuyết thực nghiệm.....	44
2.1.3. Phương pháp thực nghiệm.....	44
2.1.4. Đối tượng, địa bàn và thời gian thực nghiệm	44
2.1.5. Xác định nội dung thực nghiệm.....	45
2.2. Nội dung thực nghiệm	45
2.2.1. Lựa chọn mẫu thực nghiệm và mẫu đối chứng	45
2.2.2. Thiết kế giáo án thực nghiệm.	45
2.2.3. Tiến hành dạy học thực nghiệm.....	58
2.3. Đánh giá kết quả thực nghiệm.....	60
2.3.1. Phân tích kết quả thực nghiệm.....	60
2.3.2. Phân tích, đánh giá kết quả phiếu trưng cầu ý kiến của học sinh	64
KẾT LUẬN CHƯƠNG 2	67
Chương 3: MỘT SỐ ĐỀ XUẤT VÀ GIẢI PHÁP NHẪM NÂNG CAO HIỆU QUẢ PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC BẰNG TÌNH HUỐNG TRONG DẠY HỌC MÔN GIÁO DỤC CÔNG DÂN Ở MỘT SỐ TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG TỈNH THÁI NGUYÊN.....	68
3.1. Một số đề xuất nhằm nâng cao hiệu quả của phương pháp dạy học bằng tình huống.....	68
3.1.1. Dạy học bằng tình huống phải chú ý đặc điểm nhận thức của học sinh	68
3.1.2. Dạy học bằng tình huống cần chú ý đến nội dung chương trình học	69

3.1.3. Cần chú ý đến tính đặc thù của phương pháp dạy học bằng tình huống	69
3.1.4. Dạy học bằng tình huống cần chú ý đến tính vừa sức	70
3.2. Một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả của phương pháp dạy học bằng tình huống	71
3.2.1. Nhóm giải pháp đối với giáo viên	71
3.2.2. Nhóm giải pháp đối với học sinh.....	80
3.2.3. Nhóm giải pháp đối với nhà trường.....	84
KẾT LUẬN CHƯƠNG 3	87
C. KẾT LUẬN CHUNG	88
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	90
PHỤ LỤC	

DANH MỤC DANH TỪ VIẾT TẮT

GD&ĐT	: Giáo dục và đào tạo
THPT	: Trung học phổ thông
PPDH	: Phương pháp dạy học
GDCD	: Giáo dục công dân
UBND	: Ủy ban nhân dân
SGK	: Sách giáo khoa
TP	: Thành phố
GV	: Giáo viên
HS	: Học sinh
VD	: Ví dụ

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 2.1: Thống kê điểm kiểm tra 15 phút của lớp thực nghiệm lần 1 và lớp đối chứng lần 1 tại trường THPT Đồng Hỷ.....	61
Bảng 2.2: Thống kê điểm kiểm tra 15 phút của lớp thực nghiệm lần 2 và lớp đối chứng lần 2 tại trường THPT Đồng Hỷ.....	61

A. PHẦN MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Sự phát triển kinh tế - xã hội trong bối cảnh toàn cầu hoá đặt ra những yêu cầu mới đối với người lao động. Người lao động phải có khả năng thích ứng, khả năng thu nhận và vận dụng linh hoạt, sáng tạo tri thức của nhân loại vào điều kiện hoàn cảnh thực tế cuộc sống, tạo ra những sản phẩm có thể đáp ứng các yêu cầu cần thiết của xã hội. Để có nguồn nhân lực trên, yêu cầu đặt ra là phải đổi mới giáo dục, trong đó có đổi mới mục tiêu giáo dục, đổi mới nội dung giáo dục, phương pháp dạy và học theo hướng phát huy tính tích cực, sáng tạo của học sinh. Định hướng đổi mới phương pháp dạy và học đã được xác định trong Nghị quyết Trung ương 4 khóa VII (1-1993), Nghị quyết Trung ương 2 khóa VIII (12- 1996) và Nghị quyết Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ X đã xác định việc đầu tư cho giáo dục cũng có nghĩa là đầu tư cho sự phát triển bền vững, là đầu tư cho nguồn nhân lực có chất lượng cao nhằm đưa nước ta cơ bản trở thành một nước công nghiệp theo hướng hiện đại vào năm 2020. Vì vậy, công tác đào tạo, bồi dưỡng để nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ, đội ngũ trí thức giữ một vị trí rất quan trọng. Đây chính là yếu tố then chốt, mang tính quyết định đưa đất nước đi lên như cha ông ta đã từng nói: “Hiền tài là nguyên khí quốc gia, nguyên khí thịnh thì nước mạnh, nguyên khí yếu thì nước suy”

Một trong những định hướng cơ bản của việc đổi mới giáo dục là chuyển từ nền giáo dục mang tính hàn lâm, kinh viện, xa rời thực tiễn sang một nền giáo dục chú trọng việc hình thành năng lực hành động, phát huy tính chủ động, sáng tạo của người học. Định hướng quan trọng trong đổi mới PPDH là phát huy tính tích cực, tự lực và sáng tạo, phát triển năng lực hành động, năng lực làm việc của người học.

Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 4/11/2013 Hội nghị Trung ương 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo nêu rõ: “Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ phương pháp dạy và học theo hướng hiện đại, phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo và vận dụng kiến thức, kỹ năng của người học, khắc phục lối truyền thụ áp đặt một chiều, ghi nhớ máy móc. Tập trung dạy cách học, cách nghĩ, khuyến khích tự học, tạo cơ sở để người học tự cập nhật và đổi mới tri thức, kỹ năng, phát triển năng lực. Chuyển từ việc học chủ yếu trên lớp sang tổ chức hình thức học tập đa dạng, chú ý các hoạt động xã hội, ngoại khóa, nghiên cứu khoa học. Đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông trong dạy và học”.

Đổi mới phương pháp dạy học đang thực hiện bước chuyển từ chương trình giáo dục tiếp cận nội dung sang tiếp cận năng lực của người học, nghĩa là từ chỗ quan tâm đến việc học sinh học được cái gì đến chỗ quan tâm học sinh vận dụng được cái gì qua việc học. Để đảm bảo được điều đó, phải thực hiện chuyển từ phương pháp dạy học theo lối "truyền thụ một chiều" sang dạy cách học, cách vận dụng kiến thức, rèn luyện kỹ năng, hình thành năng lực và phẩm chất. Tăng cường việc học tập trong nhóm, đổi mới quan hệ giáo viên - học sinh theo hướng cộng tác có ý nghĩa quan trọng nhằm phát triển năng lực xã hội.

Muốn phát huy được tính tích cực chủ động sáng tạo của học sinh, đòi hỏi giáo viên phải nghiên cứu thật kỹ nội dung giảng dạy, từ đó vận dụng đa dạng các phương pháp dạy học, đặc biệt là đối với các môn xã hội nội dung rất đa dạng phong phú nên đòi hỏi phương pháp giảng dạy cũng phải đa dạng phong phú.

Trong những năm qua, việc giảng dạy môn Giáo dục công dân ở trường THPT cũng đã được quan tâm đầu tư, giáo viên cũng đã áp dụng nhiều phương pháp dạy học tích cực như thảo luận nhóm, tình huống, sắm vai, trò chơi,... đã góp phần nâng cao chất lượng giảng dạy bộ môn này. Trong đó, phương pháp dạy học bằng tình huống đã tỏ ra phù hợp và có hiệu quả với nhiều nội dung như đạo đức, kinh tế, pháp luật. Với những tình huống từ thực tế cuộc sống hay tình huống do giáo viên đặt ra đã giúp học sinh nâng cao khả năng giải quyết vấn đề, khả năng hợp tác và kích thích học sinh tư duy. Từ những tình huống đó sẽ tạo ra hứng thú đối với học sinh và với những kiến thức rút ra từ việc giải quyết tình huống sẽ là những hành trang bổ ích để các em vận dụng trong cuộc sống sau này.

Nhận thấy được tầm quan trọng của phương pháp dạy học bằng tình huống trong dạy học môn Giáo dục công dân, trong những năm qua, tập thể giáo viên môn Giáo dục công dân Trường THPT Đồng Hỷ đã tích cực vận dụng phương pháp dạy học này và bước đầu đã mang lại một số kết quả khả quan như: Kết quả học tập môn Giáo dục công dân được nâng lên, học sinh cảm thấy hứng thú hơn trong học tập. Tuy nhiên, qua quá trình ứng dụng phương pháp giảng dạy này cũng còn tồn tại một số hạn chế như: Do phương pháp này phải tốn nhiều công sức đầu tư nên một số giáo viên ít vận dụng, một số học sinh chưa tiếp cận được với phương pháp dạy học này nên còn thụ động.